

ชื่อวิทยานิพนธ์ : ศึกษาหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการเจริญวิปัสสนาภาวนาในมหาตณหาสังขยสูตร

ผู้วิจัย : เจ้าอธิการไพฑูรย์ สุนตจิตฺโต (ถวิลไทย)

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (วิปัสสนาภาวนา)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

: พระมหาสมลักษณ์ คนธสาโร (สาราวิวงศ์), ป.ธ. ๙, พธ.ด. (พระพุทธานุสาสนา)

: รศ.เวทย์ บรรณกรกุล, ป.ธ.๙, พธ.บ., ศษ.ม. (ประชากรศึกษา)

วันสำเร็จการศึกษา : ๓๑/มีนาคม/๒๕๕๘

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ เพื่อศึกษาเนื้อหาและหลักธรรมในมหาตณหาสังขยสูตร เพื่อศึกษาหลักการเจริญวิปัสสนาในพระพุทธานุสาสนา และเพื่อศึกษาหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการเจริญวิปัสสนาในมหาตณหาสังขยสูตร โดยการศึกษาข้อมูลจากคัมภีร์พระพุทธานุสาเถรวาท คือ พระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา และตำราอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น คัมภีร์วิสุทธิมรรค เป็นต้น เรียบเรียง บรรยาย ตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ จากการศึกษาพบว่า

มหาตณหาสังขยสูตร เป็นพระสูตรที่พระธรรมสังคากาจารย์ รวบรวมร้อยกรองไว้ในคัมภีร์มัชฌิมนิกาย มูลปณณาสก มหายมกวรรค พระพุทธองค์แสดงแก่ภิกษุทั้งหลายขณะประทับ ณ พระเชตวัน เขตเมืองสาวัตถี ปราศจากความเห็นผิดของภิกษุชื่อว่าสาติ ที่มีความเห็นผิดเรื่องวิญญาน พระพุทธองค์ทรงแสดงเรื่องวิญญานว่าเป็นกระบวนการของขั้น ๕ และ ปฏิจจสมุปบาท เป็นวงจรให้เกิดทุกข์ ท้ายพระสูตร พระองค์ทรงแสดงวิธีปฏิบัติเพื่อความหลุดพ้นจากทุกข์ โดยการเจริญวิปัสสนามืออัมมกัณฐิกเป็นบาทฐาน

จากการศึกษาแนวทางการเจริญวิปัสสนาในคัมภีร์พระพุทธานุสาเถรวาท พบว่า มีแนวทางในการเจริญวิปัสสนา ๒ แบบ คือ สมถยานิกะ และวิปัสสนายานิกะ แม้ในคัมภีร์ปฏิสัมภิทามรรค จะแสดงหลักการปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งอริหัตต ด้วยมรรคใดมรรคหนึ่ง ใน ๔ แบบนี้ คือ ๑. สมถปุพพังคมวิปัสสนา เจริญวิปัสสนามีสมณนำหน้า ๒. วิปัสสนาปุพพังคมสมณะเจริญสมณะมีวิปัสสนาหน้า ๓. สมถวิปัสสนายุคันถะ เจริญสมณะและวิปัสสนาควบคู่กันไป ๔. อัมมฤทธิจจะวิปัสสนา เจริญวิปัสสนาละความพึงชานภายใน

จากการศึกษาหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการเจริญวิปัสสนา ในมหาตณหาสังขยสูตร พบว่า มีข้อความพระพุทธานุสาที่ตรัสสอนท้ายของพระสูตร ที่แสดงลำดับขั้นตอนของการปฏิบัติ

เพื่อให้พ้นจากทุกข์ คือ ความถึงพร้อมด้วยสิกขาและสาชีพ อินทรีย์สังวร เจริญสติสัมปชัญญะ
พิจารณาองค์แห่งฌานที่เกิดขึ้นตามลำดับ จนสามารถพัฒนาปัญญาญาณบรรลุโดยเจโตวิมุตติและ
ปัญญาวิมุตติ ซึ่งหลักการดังกล่าวนี้ สอดคล้องกับวิธีการปฏิบัติตามแบบสมถูปพังคมวิปัสสนา

Thesis Title : A Study of Buddha's Teaching Concerning to the Insight Development (Vipassanābhāvanā) in Mahātaṇhāsāṅkhayasutta

Researcher : Chao-athikan Phaibun Santacitto (Thawinthalai)

Degree : Master of Arts (Vipassana Meditation)

Thesis Supervisory Committee

: Phramaha Somluck Gandhasāro (Saraphiwong), Pali IX, Ph.D. (Buddhist Studies)

: Assoc. Prof. Wate Bannakornkul, Pali IX, B.A., M.Ed. (Population Studies)

Date of Graduation : 31/March/2015

Abstract

This thesis has three objectives: to study the dhamma taught in Mahātaṇhāsāṅkhayasutta, to study how insight meditation is taught in the Theravāda Buddhist Scriptures and to study how insight meditation is practiced in Mahātaṇhāsāṅkhayasutta. Clarified and analyzed data are taken from the Theravāda Buddhist scriptures namely, the Tipitaka, Buddhist commentaries, Tīga, academic texts and other related scriptures then composed, explained in details, corrected and verified by Buddhist scholars.

The study found that Mahātaṇhāsāṅkhayasutta was collected and compiled by Dhammasaṅgāhaka Thera (the compilers of the scriptures). It is a verse appeared in the Majjhimanikāya (Collection of Middle-length Discourses). The Buddha teach to the monks while living on Jetawan Vihara, Savathi City and mention the wrong opinion of the monk named Sati who has wrong view about Vinaya.

The study of Vipassana practice in scriptures of Theravada Buddhism found 2 ways of practice that are Samathayanika and Vipassanayanika. Paṭisambhidamakkhi shows four ways to practice, (1) Samathapubbāṅkamaṅkhamābhāvanā, to practice Vipassanābhāvanā under the lead of Samathābhāvanā (2) Vipassanapubbāṅkamasamatha, to practice Samathābhāvanā under the lead of Vipassanābhāvanā (3) Samathavipassana-yukkaṇūṭṭhābhāvanā, to practice

Samathabhāvana along with Vipassanabhāvana and (4) Dhammūṭajjvipassana practitioners contemplate the impermanence of the things.

The study principles in Mahātaṇhāsāṅkhasutta related to Vipassana found that has the Buddha's Words said at the end of the sutta that present stages of the practice to be out of suffering then can develop wisdom then gain Cetovimutti and Paññāvimutti. This principle is related with Vipassana practice.